

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نپاشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

لیکنه: ریکاردو مارتینز*
ژباړه: شاه محمود "سرتیر"
۱۱ جون ۲۰۲۵

ابراهیم تراوړې او ایمانوئل میکرون: د دوی د ترینګلي اړیکې څه شی رهبري کوي؟ دوهمه برخه

د بورکینا فاسو مشر ابراهیم تراوړې په لويديځه افريقا کې د فرانسې د واکمنۍ د سقوط بنکارندوی کوي، د استعمار ضد بيانيې، د سرچينو ملتپالنې، او ستراتيژيکو بيا تنظيمونو له لارې د پاريس نفوذ ننګوي.

د تراوړې سرغړونه يوازې د بورکینا فاسو په اړه نه ده - دا په افريقا کې د پراخ جيوپوليتيک بيا تنظيم کولو برخه ده، چېرې چې حاکميت، سرچينې او ايډيالوژي له لويديځو قدرتونو څخه بيرته اخيستل کيږي. د مکرون لپاره، دا يوازې يوه ډيپلوماتيک ماتې نه ده - دا د هغه څه خبردارۍ دی چې ممکن د فرانسې په پخواني استعماري ساحه کې بل چېرې راشي.

د فرانسې د ولسمشر ایمانوئل مکرون او د بورکینايي د مشر ابراهیم تراوړې ترمنځ اړيکې خورا ترینګلي دي، او دليلونه يې په تاريخي کرکه، جيوپوليتيک بدلونونو، او په عمومي توګه په افريقا او په ځانګړي ډول د ساحل سيمه کې د فرانسې د کمېدونکي نفوذ کې ژورې ريښې لري. د بې باورۍ وروستۍ تاريخ په مالي کې په ۲۰۲۱ کال کې هغه وخت پيل شو کله چې فرانسوي سرتيري د کيدال له سيمې ووتل.

مالي: په سيمه کې د فرانسې د اعتبار له لاسه ورکولو د بدلون ټکی

يوه پراخه بيلگه چې دې احساس ته لمن وهي هغه د مالي په ښار کې د فرانسوي پوځ او جهادي ډلې انصارالدين ترمنځ د پټ تړون ادعا ده، چې د پام وړ بحث او اټکلونو موضوع ده. د مالي حکومت او په ټولنيزو رسنيو کې د راپورونو له مخې، فرانسې دې ډلې ته اجازه ورکړه چې د هيواد په شمالي سيمه کې د ستراتيژيک ښار کيدال کنټرول وساتي، د دې تضمين په بدل کې چې فرانسوي اتباع، په ځانگړې توگه د فرانسوي تيلو او زيربنایي شرکتونو کارمندان به د ټينټوني هدف نه گرځي. دا ډول ترتيبات، چې د مالي حکومت له پوهې يا رضایت پرته ترسره شوي، په بهرنيو پوځي ماموریتونو کې د سيمه ايز باور نور هم کمزوری کړی دی.

د بهرنيو کارگرانو لپاره د پیسو ورکړه په سيمه کې د جهادي ډلو د تمویل يوه لويه سرچينه ده، او دا معامله د ډيری خلکو لخوا د مالي امنیت او د ترهگری پر وړاندې د مبارزې لپاره د فرانسې د ژمنې سره د خیانت په توگه لیدل کیده. زه دا نشم تاییدولی چې د جهاديانو او فرانسوي پوځ ترمنځ یو پټ تړون رسمي شوی دی. په هرصورت، هغه څه چې زه یې د حقیقت په توگه ویلای شم هغه دا دي چې د فرانسوي پوځي چارواکو او جهادي مشرانو ترمنځ یوه غونډه وه. په راتلونکو ورځو کې، فرانسوي ځواکونه د کیدال سیمې څخه ووتل، او جهاديانو پرته له کوم مقاومت سره د ښار کنټرول ترلاسه کړ.

دا شبیه په ساحل کې د فرانسې د اعتبار د سقوط نښه وه. نن ورځ، یوازې هغه ډلې چې د فرانسې لخوا ملاتړ کیږي - یا په ښکاره ډول رشوت ورکول کیږي - د دوی سره یوځای پاتې کیږي. فرانسه د دې ډلو له لارې په سيمه کې لاسوهنه ته دوام ورکوي، ډیرې یې سيمه ايز سياستوال، او ځینې وختونه نادولتي موسسې، لاهم د راتلونکي نفوذ بیرته راستنیدو په هیله ولاړې دي.

ابراهیم تراور او ایمانوئل میکرون ته بیرته راگرځیدل، دلته زما د دې خرابو اړیکو تر شا د مهمو عواملو تحلیل دی:

۱- د فرانسې د نوي استعماري میراث سره جلا کیدل

تراور ځان د فرانسفريک د یو غریز منتقد په توگه ځای په ځای کړی دی - د فرانسې د اقتصادي، نظامي او سیاسي تسلط غیر رسمي سیستم چې په خپلو پخوانیو مستعمرو باندې دی. د خپل بت توماس سنکارا په څیر، تراور د فرانسې دوامداره شتون د عصري امپریالیزم د یوې بڼې په توگه غندي. دا په مستقیم ډول د مکرون هڅې ننگوي چې په افریقا کې د فرانسې رول د کنټرول د بڼې پرځای د ملګرتیا په توگه بیا معرفي کړي.

۲- د فرانسوي سرتیرو او ډیپلوماتانو اخراج

د تراوري یو له لومړنیو لویو اقداماتو څخه دا وو چې د فرانسې سره پوځي همکاري پای ته ورسوي او د ۲۰۲۳ کال په لومړیو کې له بورکینا فاسو څخه فرانسوي سرتیري وباسي، د جهادي ډلو سره په اغیزمنه توگه د مبارزې په برخه کې د دوی د ناکامۍ یادونه یې وکړه او دوی یې د بې ثباتۍ د سونگ کولو په تور تورن کړل. فرانسوي رسنۍ او ډیپلوماتان هم په نښه شول، د ځینو ایستل شویو یا محدودو اقداماتو سره چې پاریس د دښمنۍ په توگه تعبیر کړل.

۳- د بیاناتو سرغړونه او پان افریقاییزم

د تراوري ویناوې په کلکه د استعمار ضد، امپریالیستي ضد او پان افریقایي ضد دي. هغه فرانسه د امنیتي ملګري په توگه نه بلکې د افریقایي حاکمیت په وړاندې د خنډ په توگه انځوروي. دا په ټوله ساحل کې یو قوي مشهور اپیل لري،

چیرې چې د لویدیځ نظامي شتون سره مایوسي مخ په زیاتیدو ده، په ځانګړې توګه د کلونو شخړو وروسته چې په امنیت کې لږ پرمختګ شوی.

۴ - د فرانسې د ستراتیژیک لاسرسي له لاسه ورکول

بورکینا فاسو د سرو زرو او نورو منرالونو څخه بډای دی او په تاریخي ډول د فرانسې او فرانسې پورې تړلو شرکتونو لپاره د ټیټ لګښت عرضه کونکی و. د کانونو قراردادونو ملي کولو یا بیا خبرو اترو لپاره د تراوړی اقدام او د فرانسوي اقتصادي شرایطو رد کول په سیمه کې د فرانسې اقتصادي ګټو ته مستقیم ننگونه ده. پاریس دا په لویدیځه افریقا کې د خپلې پراخې ستراتیژۍ لپاره د ګواښ په توګه ګوري.

۵ - په سیمه کې د فرانسې د استعماري ډوله استحصال

دا ادعا چې فرانسې د ۲۰۲۳ کال له کودتا څخه مخکې له نایجری څخه د هر کیلوګرام یورانیم لپاره شاوخوا ۰.۸۰ یورو ورکړې وې، پداسې حال کې چې له کانادا څخه د هر کیلوګرام یورانیم لپاره شاوخوا ۲۰۰ یورو ورکړې وې، د ډیری، مختلفو سرچینو لخوا ملاتړ کیږي.

د ۲۰۲۳ کال د جولای په میاشت کې په نایجری کې د کودتا څخه مخکې، فرانسې د خپل دولتي شرکت اورانو (پخوانی اریوا) له لارې، د راپورونو له مخې له نایجری څخه یورانیم د نړیوال بازار نرخونو په پرتله د پام وړ ټیټ نرخ ورکول. راپورونه ښیي چې قیمت شاوخوا €۰.۸۰ په هر کیلوګرام کې و. د نرخونو دا توپیر د شخړې یوه نقطه وه، چې د فرانسې او نایجری ترمنځ د ملګرتیا غیر مساوي ماهیت په ګوته کوي.

د کودتا وروسته، د نایجری پوځي حکومت د یورانیمو د صادراتو په بیه کې د پام وړ زیاتوالی اعلان کړ، چې دا یې د هر کیلوګرام څخه له ۰.۸۰ یورو څخه ۲۰۰ یورو ته لوړ کړ. د دې اقدام موخه د نایجری د یورانیمو بېي د نړیوالو معیارونو سره سمون کول او د قیمتونو اوږدمهاله عدم توازن سمول دي.

د هر کیلوګرام ۲۰۰ یورو تعدیل شوی نرخ د نایجری د یورانیمو بیه د نورو لویو تولیدونکو لکه کانادا سره سمون لري. دا بدلون پخوانی توپیر په ګوته کوي، چېرې چې د نایجری یورانیم د نورو هیوادونو د ورته سرچینو په پرتله کم ارزښت درلود. دویمه وبله هم په دې موضوع راپور ورکړی، مګر د نرخ توپیرونو له یادولو څخه یې ډډه کړې.

پورته ذکر شوي ټکي ته په پام سره خورا جنجالي دي او دا حقیقت چې اورانو، چې سیمه ایز استخراج یې د هغې فرعي شرکت سومیر لخوا ترسره شوی و، زه په دې باور یم چې د هر کیلوګرام €۰.۸۰ اندازه د نایجری حکومت ته ورکړل شوې امتیازي پیسې وې او داسې ښکاري چې دا پخپله د یورانیم قیمت نه دی. په هر حالت کې، د امتیاز دا ډول کچه (۰.۴٪) خورا ټیټه ده او د استعماري ستایل استخراج په ګوته کوي، او یقیناً د فرانسوي شرکت لخوا د فعال فساد سره یوځای.

۶ - نوي اتحادونه او د روسیې عوامل

تراور د نویو ملګرتیاوو په لټه کې دی، په ځانګړې توګه د روسیې، ترکیې او چین سره، چې فرانسه او د هغې متحدین یې نور هم خوروي. د روسیې سلاکارانو شتون او د واګنر ګروپ احتمالي اړیکې - حتی که غیر رسمي وي - د پاریس لخوا د جیوپولیتیک تجاوز په توګه لیدل کیږي. مکرون دا د "د نفوذ جګړه" په توګه چوکاټ کوي او د بورکینا فاسو محور دواړه د سمبولیک او ستراتیژیک زیان په توګه ګوري.

۷ - د مکرون شخصي ستایل د تراوري انقلابي دریځ په وړاندې

ماکرون ډیری وختونه د ډیپلوماسۍ لپاره د اشرافو-ټیکنوکراتیک چلند غوره کوي. د افریقایي هیوادونو په سفرونو کې، مکرون د خپل لیبرال-کاسموپولیتین ستایل کلمې د هغه د چلند سره نه سمون خوري، کوم چې ډیری وختونه ملاتړ کوونکی، اشرافوونکی او نوي استعماري ستایل وي.

برعکس، تراوري ځان د یو بنسټیز انقلابي په توګه وړاندې کوي، خلکو ته نږدې او د اشرافو د لاسوهنې مخالف دی. لویدیځ مشران، لکه مکرون او ټرمپ، د ابراهیم تراوري د یو ځوان، بې تجربې دیکتاتور په توګه اخلي. ځوان مشر، په خپل وار سره، ثابته کړه چې هغه د قوي دلیلونو وړاندې کولو توان لري، ځان د مشرتابه وړ ګڼي، چې یوازینی اندیښنه یې د خپلو خلکو هوساینه او د خپل هیواد پرمختګ دی. برسېره پردې، په هغو مواردو کې چې هغه د لویدیځو مشرانو سره مخ شو، هغه دوی ته تشریح کړه چې د هغه د خلکو لپاره ډیموکراسي څه معنی لري - دا یوازې د رایې ورکولو په اړه ندي، بلکې د داسې حکومت درلودل دي چې د خلکو او ملت په ګټه کار کوي، او د دوی اړتیاوو ته پاملرنه کوي.

دواړه مشران د نړۍ د مخالفو لیدلورو استازیتوب کوي: یو یې د نړیوال لیبرال نظم او اشرافو دفاع کوي، بل یې د امپریالیزم ضد احساسات راپاروي. د دوی شخصي ستایلوونه د دوی د سیاست په څیر سره تکراروي.

پایله

د فرانسې او ابراهیم تراوري اړیکې څرګ دي ځکه چې هغه په هغه سیمه کې د فرانسې د نفوذ د سقوط سمبول دی چېرې چې پاریس یو وخت بې کنټروله واکمني کوله. د تراوري سرغړونه یوازې د بورکینا فاسو په اړه نه ده - دا په افریقا کې د پراخ جیوپولیتیک بیا تنظیم کولو برخه ده، چېرې چې حاکمیت، سرچینې او ایډیالوژي د لویدیځو قدرتونو څخه بیرته اخیستل کیږي. د مکرون لپاره، دا یوازې یوه ډیپلوماتیک ماتې نه ده - دا د هغه څه خبرداری دی چې ممکن د فرانسې په پخواني استعماري ساحه کې بل چېرې راشي.

ریکارډو مارتینز

[June 04, 2025Ricardo Martins.](#)

* - ریکارډو مارتینز - په ټولنپوهنه کې دکتورا، په پالیسیو، اروپایي او نړیوال سیاست او جیوپولیتیک کې تخصص لري.